

Obligātās veselības pārbaudes – ko sagaida darba aizsardzības speciālisti?

(Obligāto veselības pārbaužu
normatīvais regulējums un piemēri)

Dace Jakimova, Ivars Vanadziņš, Ieva Kalve
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte

12.12.2022.

**Skats no darba aizsardzības un darba
devēja puses.**

OVP atzinumu piemēri.

***Paldies par jūsu iesūtītajiem jautājumiem
un piemēriem!!!***

***Atgādinājumam – diskusijas fokuss
virzīts uz OVP atzinumiem!!!***

SVARĪGI !!!

Kāpēc un ar kādu mērķi tiek veikta obligātā veselības pārbaude!

*2009.gada 10.marta MK noteikumi Nr.219
“Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”
(spēkā no 01.04.2009.)*

OVP mērķis

Nodarbinātā veselības aizsardzība

- 1) lai arodslimību ārsts pēc iespējas agrāk atklātu veselības traucējumus, ko rada darba vides ietekme, un varētu uzsākt to savlaicīgu ārstēšanu
- 2) lai darba devējs varētu ieviest nepieciešamos pasākumus darbinieka veselības aizsardzībai un darbaspēju saglabāšanai

OVP mērķis

- ✓ noteikt, vai nodarbinātā veselības stāvoklis **pieļauj strādāt** darba vietās, kur sastopami konkrēti darba riska faktori vai īpašie apstākļi
- ✓ noteikt, vai nodarbinātajam **nav kāds veselības traucējums**, kas konkrētā darba riska faktoru ietekmē **var saasināties** vai **izraisīt nelaiemes gadījumus**
- ✓ noteikt, vai darbinieka veselības stāvoklis **nepasliktinās** strādājot darba vietās, kur sastopami konkrēti darba riska faktori vai īpašie apstākļi
- ✓ **savlaicīgi identificētu veselības traucējumus**, kas radušies darba vides kaitīgo faktoru ietekmes rezultātā

Ārsta atzinums –

veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam

- izmeklējamai personai veselībai kaitīgo darba vides faktoru izraisītie veselības traucējumi vērtējami kā viegli (dzīves kvalitāti nenozīmīgi ietekmējoši) vai **vienkārši novēršami**, izmantojot aizsardzības līdzekļus, un darba turpināšana norādītajos darba apstākļos nav saistāma ar būtisku (dzīves kvalitāti nozīmīgi ietekmējošu), neatgriezenisku veselības traucējumu vai komplikāciju attīstību (MK 219, 44.4.p.)
- ✓ arodslimību ārsts OVP kartē **obligāti norāda ieteikumus** nodarbinātā veselības aizsardzībai darba vietā (kolektīvie, individuālie aizsardzības līdzekļi, **īpaši uz konkrēto personu vērsti veselības aizsardzības pasākumi**, tai skaitā redzes korekcijas līdzekļu nepieciešamība darbam ar datoru) (MK 219, 45.1.p.)
- ✓ darba devējs **nodrošina** minēto ieteikumu ievērošanu nodarbinātā veselības aizsardzībai **darba vidē** (MK 219, 45.1.p.)

Ārsta atzinums – veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam

Ja izmeklējamai personai, kura darbā ir pakļauta vai kuru paredzēts pakļaut **veselībai kaitīgo darba vides faktoru ietekmei**:

- atklāti veselībai kaitīgā darba vides faktora izraisīti **nopietni veselības traucējumi vai arodslimība** un turpmāka saskare ar šo veselībai kaitīgo darba vides faktoru saistīta ar veselības stāvokļa pasliktināšanos;
- konstatēti veselības traucējumi, kurus konkrētais veselībai kaitīgais darba vides faktors **var būtiski pasliktināt un ietekmēt** jau esošas ar darbu nesaistītas slimības gaitu (MK 219, 46.1.p.)

Fiziskas pārslodzes (MK 219 1.pielikums)

4.9.1. Smagumu pārvietošana bez mehāniskām palīgierīcēm, smaguma celšana un noturēšana

(Periodiska smaguma noturēšana ar abām rokām (ar vienu roku):vīriešiem – vairāk par 10 kg (5 kg), sievietēm – vairāk par 7 kg (3 kg))

Ārstu – speciālistu apskates

- Obligātās - arodslimību ārsts, neirologs, papildus – ginekologs, dzemdību speciālists

Laboratoriskie un funkcionālie izmeklējumi

- Klīniskā asins aina (hemoglobīns, leikocīti, eritrocītu grimšanas ātrums) elektrokardiogramma(pēc 40 gadu vecuma)

Fiziskas pārslodzes (MK 219 1.pielikums)

4.9.2. Atrašanās piespiedu pozā ilgāk kā 50% no darba laika, lokāls muskuļu sasprindzinājums, tajā skaitā darbs stāvēt

4.9.3. Biežas kustības, ātra pārvietošanās, kas prasa izteiktu fizisku piepūli ilgāk nekā 50 % no darba laika, tajā skaitā iešana, skriešana, braukšana ar velosipēdu

4.9.4. Bieža, periodiska, atkārtota noliekšanās ilgāk nekā 50 % no darba laika

4.9.5. Biežas, monotonas, atkārtotas kustības; darbs, kas saistīts ar ilgstošu un intensīvu lokālu muskuļu sasprindzinājumu, tajā skaitā darbs ar rokām un rokas instrumentiem ilgāk nekā 50 % no darba laika

Ārstu – speciālistu apskates

- Obligātās - arodslimību ārsts, neirologs

Laboratoriskie un funkcionālie izmeklējumi

- Klīniskā asins aina (hemoglobīns, leikocīti, eritrocītu grimšanas ātrums)

Jautājumi, kas ir iesūtīti uz 12.decembra diskusiju

Jautājums -

«Kā motivēt darba devējus, lai tie nosūtītu darbiniekus uz veselības pārbaudēm?»

Pēc prakses ir ļoti daudz piemēru, kad darba devēji nesūta darbiniekus uz obligātajām veselības pārbaudēm.»

Jautājums -

«Ļoti gribētos, lai arodārsti padomā, kādus ieteikumus viņi raksta OVP.

Cik obligāti tie ir darba devējam?

Piemēram, arodārsta ieteikums: darba procesā lietot muguras ortozes. Šāds ieteikums ir 32 no 46 OVP kartēs. Neesmu mediķis, tomēr esmu lasījusi, ka ortozes nemaz nav ieteicamas visu darba laiku. Un cik lietderīgu šajā gadījumā būs darba devēja tēriņi?»

Jautājums -

*«Arī ieteikums: ievērot ergonomikas prasības!
Paliek iespāids, ka tā ir tāda atrakstīšanās.*

Un ja nu prasības ir nodrošinātas, ko darīt?»

Jautājums -

Ir saņemta OVP karti ar arodārsta atzinumu – **«Derīgs bez statistiskas un dinamiskas slodzes»?**

Kā būtu pareizi rīkoties, jo OVP kartē ir minēti veselībai kaitīgie un īpašie darba vides apstākļi:

- dabīgais starojums, ja darbs notiek saulē; -
- troksnis (no 80 līdz dB (A));
- atrašanās piespiedu pozā; muskuļu sasprindzinājums;
- biežas kustības; ātra pārvietošanās; biežas, monotonas, atkārtotas kustības;
- nakts darbs;
- darbs augstumā virs 1,5 m līdz 5 m.

Visi šie minētie darba vides apstākļi ir saistīti ar lielu fizisko slodzi, t.sk. muskuļiem. Lai veiktu pasākumus atbilstoši obligātās veselības pārbaudes atzinumā norādītajam, proti, nodrošinātu darbu šim darbiniekam bez statistiskas un dinamiskas slodzes, ir jāizslēdz visi OVP kartē minētie veselībai kaitīgie un īpašie darba vides apstākļi. Izslēdzot OVP kartē minētos darba vides apstākļus, nozīmē, ka darbinieka veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam, jo visi minētie darba apstākļi ir jānovērš. Kā būtu pareizāk rīkoties šajā situācijā?

Jautājums -

Ir saņemta OVP karte ar arodārsta atzinumu – **«Samazināt slodzi statistiskajās darba pozās. Samazināt slodzi darbā ar biežām atkārtotām vienvēidīgām roku kustībām, roku pārslodzi. Nodrošināt pareizu darba vietas un aprīkojuma ergonomiku».**

Atzīmēts, ka personas veselības stāvoklis 1) atbilst veicamajam darbam, 2) veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam (4.9.1.p.), 3) konstatētas arodslimības pazīmes

OVP kartē ir minēti veselībai kaitīgie un darba vides faktori:

4.9.1. Smagumu pārvietošana bez mehāniskām palīgierīcēm, smaguma celšana un noturēšana

4.9.2. Atrašanās piespiedu pozā **ilgāk kā 50% no darba laika**, lokāls muskuļu sasprindzinājums, tajā skaitā darbs stāvot

4.9.3. Biežas kustības, ātra pārvietošanās, kas prasa izteiktu fizisku piepūli **ilgāk nekā 50 % no darba laika**, tajā skaitā iešana, skriešana, braukšana ar velosipēdu

4.9.4. Bieža, periodiska, atkārtota noliekšanās **ilgāk nekā 50 % no darba laika**

4.9.5. Biežas, monotonas, atkārtotas kustības; darbs, kas saistīts ar ilgstošu un intensīvu lokālu muskuļu sasprindzinājumu, tajā skaitā darbs ar rokām un rokas instrumentiem **ilgāk nekā 50 % no darba laika**

Darba devējam nav skaidrs, par cik samazināt slodzi, ja darbinieka veselības stāvoklis atbilst/neatbilst veicamajam darbam?

Turpinājumā

piemēri no iepriekšējām diskusijām -

Jautājums -

«Kādai jābūt darba aizsardzības speciālista rīcībai, ja ir saņemts šāds arodārsta atzinums: “Derīgs darbam ievērojot ergonomikas prasības”, vai ir nepieciešams, kaut kāds papildus atzinums, vai pietiek darba aizsardzības speciālista veikta darba vides riska novērtējuma?»»

Jautājums –

«Kā īsti saprast uz cik ir iāsamazina slodze?»

2II Atzinums par personas veselības stāvokļa atbilstību veicamajam darbam

11. Personas veselības stāvokļa novērtējums (atbilstošo pasvītrot):

- 11.1. veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam;
- 11.2. veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam;
- 11.3. konstatētas arodslimības pazīmes.

12. Īpašas piezīmes un ieteikumi darba devējam

Samazināt slodzi darba apstākļos,
ko nosaka 10. un 11. sec. 219. 1. pielikuma
4.9.1. punkts

«Nav nekādas norādes cik lielā apjomā ierobežot locīšanos, lielu smagumu pārvietošanu un ilgstošu uzturēšanos troksnī»

6. Veselībai kaitīgie darba vides faktori

1) 4.5. Troksnis, OVP reizi gadā.

(saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumu Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” 1.pielikuma punktu)

11. Personas veselības stāvokļa novērtējums (atbilstošo pasvītrot):

- 11.1. veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam;
- 11.2. veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam;
- 11.3. konstatētas arodslimības pazīmes.

12. Īpašas piezīmes un ieteikumi darba devējam

Ievērot saudzējošu režīmu: ierobežot locīšanos, lielu smagumu pārvietošanu un ilgstošu uzturēšanos troksnī

«Ieteikts daudz ko samazināt, bet nav norādīts cik lielā apjomā samazināt, turklāt, ja tik daudz ārsta ieteikumu, vai ir korekti teikt, ka darbinieka veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam?»

6. Veselībai kaitīgie darba vides faktori

1) 4.5. Troksnis, OVP reizi gadā.

(saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumu Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” 1.pielikuma punktu)

11. Personas veselības stāvokļa novērtējums (atbilstoso pasākumu).

- 11.1. veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam;
- 11.2. veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam;
- 11.3. konstatētas arodslimības pazīmes.

12. Īpašas piezīmes un ieteikumi darba devējam

Kontrindicētais darbs ar putekļiem, kokšķeš
 putekļiem. Samazināt nodziņošanas
 darbu laikus. Samazināt nodziņošanas
 laikus ar krototām mehāniskām mašīnām
 rokas ierīdēs. Kontrindicēts ķermeņa svars
 pārsniedzot 150kg darbs mīkstos
 audumos. Darbiniekam jānodrošina ergonomiku.
 Arrodslimības sertificēts ārsts
 Paraksts un tā atšifrējums
 Andrejs Jankovs JSC 6
 Andrejs Jankovs

Jautājums -

«Kāpēc OVP, kuras saistītas ar putekļu iedarbību, pie atkārtotajām pārbaudēm nav paredzēts rentgena izmeklējums?»

Nr. p. k.	Kaitīgie darba vides faktori	Piezīmes	Ārstu speciālistu apskates		Laboratoriskie un funkcionālie izmeklējumi		
			obligāti nepieciešamās speciālistu apskates	papildus nepieciešamās speciālistu apskates	pirmreizējā veselības pārbaude	periodiskā veselības pārbaude	ķīmiskās vielas noteikšana bioloģiskā vidē (veic atbilstoši nepieciešamībai, ja iespējams noteikt un novērtēt)
2.1.	Abrazīvie putekļi un abrazīvus saturošie putekļi		arodslimību ārsts, otorinolaringologs	dermatologs, oftalmologs	KAA, ĀEF, Rtg plaušām	KAA, Rtg plaušām	-
2.2.	Augu, tai skaitā cukura, miltu, kafijas, šokolādes, un dzīvnieku, tai skaitā dzīvnieku un putnu spalvu, u. c. organiskās izcelsmes putekļi		arodslimību ārsts, otorinolaringologs	oftalmologs	KAA, ĀEF, Rtg plaušām	KAA, ĀEF	-
2.3.	Metālu un to sakausējumu putekļi (ja darbā saskare ar metālu pulveriem)	Skatīt arī attiecīgās ķīmiskās vielas pie šā pielikuma 1. punkta	arodslimību ārsts, otorinolaringologs	oftalmologs	KAA, ĀEF, Rtg plaušām	KAA, ĀEF	-
2.4.	Metināšanas aerosoli, gāzes griešanas aerosols	Skatīt arī attiecīgās ķīmiskās vielas, kas ir metināšanas aerosola sastāvā, pie šā pielikuma 1. punkta	arodslimību ārsts, otorinolaringologs, neirologs	oftalmologs	KAA, ĀEF, Rtg plaušām	KAA, ĀEF	-
2.5.	Kaļķa un krīta putekļi		arodslimību ārsts, otorinolaringologs	dermatologs, oftalmologs	KAA, ĀEF, Rtg plaušām	KAA, ĀEF	-
2.6.	Oglekli un tā neorganiskos savienojumus saturošie putekļi, tai skaitā ogļu, grafiņa, kvēpu, dimanta putekļi		arodslimību ārsts, otorinolaringologs	dermatologs, oftalmologs	KAA, ĀEF, Rtg plaušām	KAA, ĀEF	-

Nr. p. k.	Kaitīgie darba vides faktori	Piezīmes	Ārstu speciālistu apskates		Laboratoriskie un funkcionālie izmeklējumi		
			obligāti nepieciešamās speciālistu apskates	papildus nepieciešamās speciālistu apskates	pirmreizējā veselības pārbaude	periodiskā veselības pārbaude	ķīmiskās vielas noteikšana bioloģiskā vidē (veic atbilstoši nepieciešamībai, ja iespējams noteikt un novērtēt)
2.7.1.	Silīcija dioksīdu saturošie putekļi		arodslimību ārsts, otorinolaringologs	dermatologs, oftalmologs	KAA, ĀEF, Rtg plaušām	KAA, ĀEF	-
2.7.2.	Silikātus saturošie putekļi, tai skaitā stikla šķiedras, stikla un akmens vates putekļi, izņemot azbestu		arodslimību ārsts, otorinolaringologs	dermatologs, oftalmologs	KAA, ĀEF, Rtg plaušām	KAA, ĀEF	-
2.7.3.	Azbests	Jāveic pārbaudes arī pēc azbesta iedarbības pārtraukšanas	arodslimību ārsts, otorinolaringologs		PAA, ĀEF, Rtg plaušām	PAA, Rtg plaušām	-

Jautājums -

«Ja arodārsta atzinumā ir norādīts, ka darbinieks derīgs darbam ar dzirdes aparātu. Vai darba devējam ir jānodrošina, darbiniekam dzirdes aparāts, vai tikai jāveic kontrole, vai darbinieks to lieto vai nē?»

MK 219 55.punkts -

Ja veselības pārbaudes kartē arodslimību ārsts norādījis ieteikumus nodarbinātā veselības aizsardzībai darba vietā, darba devējs ievēro norādītos ieteikumus attiecībā uz darba vides sakārtošanu un atbilstoši aizpilda veselības pārbaudes kartes III sadaļu.

<https://surdocentrs.lv/surdotehniskie-paliglidzekli/>*

**Surdotehnikas piešķiršanas un saņemšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 20.04.2021 noteikumi Nr.250 „Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīglīdzekļus – tiftotehniku un surdotehniku” un Ministru kabineta noteikumi Nr.1474 “Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi”. MK noteikumi Nr.250 pielikumā sniegts pilnīgs surdotehnisko palīglīdzekļu saraksts.*

Jautājums -

«Kā varētu komentēt to, ka nereti ir sastopamas sekojošas situācijas: darbiniekam OVP pārbaūžu slēdzienos viss ir kārtībā, ir norādes par atbilstību darbam, bet pēkšņi darba devējs saņem paziņojumu no VDI, ka darbiniekam ir piešķirta arodslimība. Kā tas iespējams, un nevienā brīdī neparādās, ka konstatētas arodsaslimšanas pazīmes vai neatbilstība darbam?»

Jautājums -

«Kāda ir arodārstu atbildība kvalitatīvu obligāto veselības pārbaužu veikšanā?

Arodveselības pārbaužu pievienotā vērtībā ilgtermiņā darba devējam – kvalitāte pāri kvantitātei, kā arī iedziļināšanās pacienta veselības stāvoklī.

Ja darba devējs ir norādījis iespējamus darba vietas riskus, viņam būtu jāuzticas, ka arodārsts izmeklējumus veiks kvalitatīvi.

Nosūtījuma karte nedrīkst tikt parakstīta no arodārsta pirms vēl pārbaužu rezultātu saņemšanas, kā arī, darbinieku sūdzībām ir jātiek uzklausītām un izmeklētām pirms kartes parakstīšanas un norādīšanas, ka “darbam derīgs”.»

«Ko īsti nozīmē ārsta komentārs – sanāk, ka darbiniekam sāk veidoties arodsaslimšana?»

2II Atzinums par personas veselības stāvokļa atbilstību veicamajam darbam

11. Personas veselības stāvokļa novērtējums (atbilstošo pasvītrot):

- 11.1. veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam;
- 11.2. veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam;
- 11.3. konstatētas arodslimības pazīmes.

12. Īpašas piezīmes un ieteikumi darba devējam

Afektīva pārbaude pēc lapa.
Ieteikts individuāli dzirdes aizsardzības līdzekļi.

«Darbinieku nosūta uz OVP, jau iepriekš norādot, ka nākamā OVP būs pēc 1 gada (troksnis). Ārsts ieliek punktu pie 4.5.punkta, veic ierakstu par nepieciešamo pārbaudi pēc gada, bet nenorāda, kādu tieši pārbaudi jāveic pēc 1 gada. Sanāk, ka nosūtot darbinieku atkārtoti, pēc gada, ir jāpārbauda visi OVP kartē iekļauti punkti. Nekādus komentārus ārsts nav ierakstījis par slodzes samazināšanu utt. Pilnīgas OVP ir stress un laiks gan pašam darbiniekam, gan papildus izdevumi darba devējam, kuri šajā gadījumā nav pamatoti. Šādu gadījumu bija pietiekoši daudz. Mulsina arī virkne ārsta piezīmju un zīmogu uz kartes, kuru saturs atkārtojas.»

6. Veselībai kaitīgie darba vides apstākļi

1). 4.5. Troksnis (Laeq>85dBA). OVP reizi 1 gadā. 2). 5.1. Nakts darbs. OVP reizi 2 gadus.

(saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumu Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” 1.pielikuma 4.5.,5.1._punktu)

7. Īpašie darba apstākļi

(saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumu Nr.219 pārbaude” 2.pielikuma _punktu)

... par personas veselības stāvokļa atbilstību veicamajam darbam

Veselības stāvokļa novērtējums (atbilstoši pasvītrot):

11.1. veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam 12 (vienu) gadi

11.2. veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam

11.3. konstatētas arodslimības pazīmes.

12. Īpašas piezīmes un ieteikumi darba devējam

Atkārtots pārbaude pēc 1 gada

Veselības stāvoklis atbilst veicamajam darbam 12 (vienu) gadi

Arodslimības sertificēts ārsts

Paraksts un tā atšifrējums

Datums

Atbilstoši obligātās veselības pārbaudes atzinumā norādītajam

11.12.2021

4.5.	Troksnis	Audiometriju var neveikt, ja ir pilnīgs abpusējs dzirdes zudums	arodslimību ārsts, otorinolaringologs		KAA, audiometrija	KAA, audiometrija	-
5.1.	Nakts darbs		arodslimību ārsts		KAA, elektrokardiogramma (pēc 40 gadu vecuma)	KAA, elektrokardiogramma (pēc 40 gadu vecuma)	-

Paldies!

Mācīsimies un sadarbosimies kopā,
jo mērķis mums viens - laimīgi un
veseli darbinieki!